

Diana Hedin, Sara Gagge, Brita Sjögren Larsson
Borgarskolan, Polhemsskolan, Vasaskolan/Gävle kommun
diana.hedin@gavle.se
2016

Det mångspråkiga biblioteket -ett projekt för modersmåslitteratur på gymnasiebiblioteken i Gävle

På de tre kommunala gymnasieskolorna i Gävle finns många elever med ett annat modersmål än svenska. För att tillmötesgå elevernas behov av och rätt till litteratur på modersmål är inköp av mångspråkiga medier en nationell skolbiblioteksangelägenhet. Därför beslöt vi under våren 2015 att starta ett projekt för att säkerställa att våra elever får tillgång till ett gediget bestånd av litteratur på olika språk.

Vi vet att tillgång till media på modersmålet är ett stöd för lärandet, ökad måluppfyllelse, självkänsla och därmed också samhällsutvecklingen. Det går dessutom att finna stöd för det mångspråkiga skolbiblioteksarbetet i många av de lagar, riktlinjer och styrdokument som är relevanta för skolan inte minst i kurserna för modersmål.¹

Elevens allmänna språkutveckling påverkas positivt av ett aktivt använt och utvecklat modersmål. Enligt befintliga styrdokument, bibliotekslagen §5, Språklagen §14 och §15, är alla bibliotek skyldiga att erbjuda litteratur på modersmål. Med tanke på kraven i dessa lagtexter och det ökande antalet elever med annat modersmål än svenska i våra gymnasieskolor ville vi, med start under projekttiden, bygga upp och därefter utöka våra bestånd av litteratur på elevernas modersmål. Projektet genomförs som ett samarbete mellan de kommunala gymnasieskolorna och med stöd av Internationella biblioteket i Stockholm.

¹ Lucassi, Elin. *skola+bibliotek=skolbibliotek. Att jobba med mångspråkighet i skolbiblioteket*. Kungliga biblioteket, Stockholm, 2014, s. 1

Deltagare i projektet är Borgarskolans bibliotek, Polhemsskolans bibliotek och Vasaskolans bibliotek. Mediateket följer projektet för Gävle kommuns grundskolors del. Projekttiden sträcker sig från augusti 2015 till och med december 2016.

I detta paper används begreppen gymnasiebibliotek, skolbibliotek och bibliotek fortsatt synonymt och syftar på skolbibliotek på gymnasienivå. Även begreppen modersmåls litteratur och mångspråkslitteratur likställs.

Syfte och frågeställningar

Syftet med projektet är att tillgängliggöra litteratur på de modersmål som finns på respektive skola för att eleven ska ges möjlighet att utveckla och underhålla modersmålet.

Vi arbetar efter frågeställningarna

- Vilka inköpskanaler finns?
- Vilket urval ska man göra?
- Vilka språk ska omfattas?
- Hur ska beståndet registreras?
- På vilket sätt ska vi dela med oss av beståndet till varandra?
- Hur ska beståndet marknadsföras?

Målsättningen är

Att det vid projektens slut ska finnas böcker på alla modersmål som är representerade på skolorna.

Att ha ett etablerat samarbete med modersmåls lärarna där biblioteksintroduktion eller bibliotekslektion erbjuds modersmålsgrupper på skolorna.

Att ha synliggjort och tillgängliggjort gymnasiebibliotekens utbud av litteratur på olika modersmål för såväl elever som lärare.

Att ha ett flytande bestånd mellan de tre gymnasiebiblioteken och att all modersmåls litteratur finns inlagd och sökbar i alla tre bibliotekskataloger.

Metod, teoretiska utgångspunkter och genomförande

En teoretiskt förankrad metodik för det mångspråkiga arbetet finns ännu inte, varför en stor del av vårt projektarbete innebär att utarbeta en metod för att skapa ett mångspråkigt bestånd för bibliotek i situationer liknande vår. Vi är inte ensamma om att ha identifierat ett behov av en medieförsörjningsstrategi för modersmåls litteratur, det finns andra exempel på mångspråkiga initiativ inom biblioteksvärlden. Tidigare forskning finns också, dock inte specifikt rörande gymnasiebibliotekens arbete med förvärv av litteratur på språk andra än svenska och skolspråket. Verksamheterna som beskrivs har givetvis beröringspunkter med gymnasiebiblioteken, inte minst ifråga om hur mångspråkslitteratur förvärvas och inkorporeras i beståndet, hur man kommunicerar gentemot låntagare och själva nyttan med att ha modersmåls litteratur på bibliotek.

Projektet är väl förankrat i de styrdokument som gäller för verksamheten. I språklagen fastslås i 14 § att alla som är bosatta i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska och att den som har ett annat modersmål ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål. Bestämmelsen i bibliotekslagens 5 § innefattar att särskild uppmärksamhet ska ägnas alla med annat modersmål än svenska. Det handlar bland annat om att kunna erbjuda litteratur på för användarna relevanta språk.

Projektet inleddes med att vi startade en inventering av modersmålen med start i årskurs ett. Det har vi gjort genom att helt enkelt fråga alla elever om deras modersmål, främst i samband med höstens biblioteksintroduktioner men också vid referensamtal. Vi hade under förra läsåret (2015/2016) minst 50 olika språk på alla skolorna tillsammans. De språk som initialt har prioriterats är de med många talare - exempelvis arabiska, somaliska, persiska och tigrinja, för att sedan utökas med modersmål med färre talare, i vårt fall bland annat thailändska, spanska och bosniska.

I IFLA/Unescos skolbiblioteksmanifest understryks att skolbibliotekens material är ett värdefullt komplement till läromedel i undervisningen. Erfarenheten visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras när bibliotekarierna och lärarna samarbetar. Manifestet stipulerar att skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning eller social status. Som en följd av detta ska skolbiblioteket erbjuda alternativ för dem som inte kan ta del av gängse material och tjänster.²

Att underhålla sitt modersmål gynnar inläringen av ett andraspråk enligt skriften *Att läsa och skriva - forskning och beprövad erfarenhet* framtagen av Skolverket. Den fonologiska förmågan på såväl första- som andraspråket korrelerar med och kan förutsäga framgång vid läsinläring på andraspråket, både i avkodnings- och i läsförståelseavseende. Ordförrådets storlek på andra- och förstaspråket påverkar också läsförmågan i andraspråket.³

Som ett komplement till skolbiblioteksmanifestet har IFLA tagit fram ett mångkulturellt biblioteksmanifest. Där skrivs att bibliotek av alla slag bör avspegla, understödja och främja kulturell och språklig mångfald på internationell, nationell och lokal nivå. Genom att främja kulturell och språklig mångfald uppfyller biblioteken sina förpliktelser mot principerna om de grundläggande friheterna och allas lika rätt till information och kunskap, med respekt för kulturell identitet och kulturella värden. Biblioteken med sina olika roller betjänar olika intressen och samhällsgrupper och fungerar som centra för lärande, kulturliv och information. Manifestet fastslår att särskild uppmärksamhet bör ägnas grupper som ofta är marginaliserade i mångkulturella samhällen: minoriteter, asylsökande och flyktingar, personer med tillfälliga uppehållstillstånd, gästarbetare och ursprungsfolk. Det mångkulturella biblioteket bör således utveckla mångkulturella och flerspråkiga samlingar och tjänster.⁴

² Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest, Svenska Unescorådets skriftserie 1/2006, <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf>, s.13 (hämtad 2016-08-31)

³ Hyltenstam, Kenneth. *Att läsa och skriva – forskning och beprövad erfarenhet*. Skolverket. 2007:1 <http://modersmal.skolverket.se/polska/images/stories/filer/pdf1887.pdf>, s. 69 (hämtad 2016-08-31)

⁴ IFLA:s mångkulturella biblioteksmanifest. 2008 http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-sv.pdf, hämtad 2016-09-01

Vi använder olika leverantörer för inköp av modersmållitteratur, exempelvis Bibliotekstjänst, Läromedia och Khayyem books. Vid några tillfällen har vi kunnat använda oss av inköp via modersmållärare. Det stora arbetet är att göra ett urval – vilken litteratur ska förvärfvas på vilka språk - och att sedan katalogisera och på ett bra sätt tillgängliggöra böckerna för att underlätta för potentiella låntagare. Vi för loggbok över våra aktiviteter och dokumenterar på så vis våra hinder och framsteg.

Vår ambition är att i beståndet ha såväl standardverk (klassiker på de olika språken) som aktuell samtida litteratur som kan tilltala vår målgrupp. Vi månar också om bredden ifråga om svårighetsgrad för att tillfredsställa elevernas olika nivåer. I beståndet finns barnlitteratur, lättläst litteratur, tonårsromaner och skönlitteratur för vuxna. Vissa facklitterära titlar förekommer också, inte minst körkortsböcker på modersmål är populära.

Bestämmelsen i bibliotekslagen 5 § innebär inte att alla bibliotek måste ha böcker på alla avsedda språk i de egna samlingarna. För att möta användarnas behov kan biblioteken också använda sig av till exempel fjärlån i syfte att erbjuda litteratur på olika språk. Därför arbetar vi med att tillgängliggöra våra tre skolbiblioteks mångspråkiga bestånd i varje biblioteks katalog, för att elever och lärare ska kunna ta del av det samlade utbudet. Vi skickar månatligen katalogposter med nya titlar till varandra som läggs in i bibliotekskatalogen för de två skolor som delar samma system (Polhemsskolan och Vasaskolan använder sig av Mikromarc), tills vidare i ett dokument för Borgarskolan som har ett annat katalogdatasystem (Dantek). Att nyckeln till framgång vid inköp av mångspråklitteratur kan ligga i samarbete fastslår Josefin Berggren och Maria Flinkfelt i sin kandidatuppsats. Samarbete genom en gemensam katalog för flera bibliotek ökar utbudet. Det största hindret för att resurserna ska kunna nyttjas optimalt är knapphändig information i katalogposterna. Berggren och Flinkfelt ser att flera av informanterna i uppsatsen upplever att det är svårt att avgöra i vilken utsträckning man lyckas hitta rätt medier. Informanterna menar att kommunikativa barriärer är en av anledningarna till osäkerheten.⁵ Charlotte Goobar ser också gärna samarbete mellan bibliotek där de mångspråkiga resurserna samordnas som ett sätt att övervinna hinder såsom brist på tid, plats och pengar.⁶

Inom projektet nätverkar vi nationellt genom att vi följs av Internationella biblioteket. Vi följer och deltar i diskussionen rörande mångspråkigt arbete på sociala media, exempelvis via Facebookgruppen Mångspråkigt gymnasiebibliotek, Modersmål Sverige, Svenska som andraspråk och Skolbibliotekssamtal. Vi har även deltagit som en programpunkt på informationsdagen ”Allas gymnasiebibliotek?” arrangerad av MTM och Internationella biblioteket i november 2015 då vi föreläste om projektets tillblivelse och uppstart. Under Bokmässan 2016 deltar vi med en programpunkt på Berättartorget och håller även i ett

⁵ Berggren, Josefin & Flinkfelt, Maria. *Mångspråk på bibliotek - en studie av fem folkbibliotek i Norrbotten*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. 2014, s. 37

⁶ Goobar, Charlotte. *Det mångspråkiga biblioteket*, Skolverket, Stockholm http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.239378!/Menu/article/attachment/mangsprak.pdf s. 2, hämtad 2016-09-01

seminarium där vi beskriver projektet och ger handfasta råd till andra som står i begrepp att börja köpa in litteratur på flera språk eller som redan arbetar med mångspråkiga förvärv. I slutet av november 2016 arrangerar Internationella biblioteket en studiedag som hålls på Polhemsskolan med rubriken ”Det Mångspråkigt gymnasiebibliotek i praktiken”. Där deltar vi med en föreläsning med titeln ”Tillsammans är vi starka – mångspråkssatsning från grunden på gymnasiebibliotek” och håller i en visning av biblioteket där studiedagens deltagare har chans att ställa frågor om vårt mångspråksarbete.

På lokal nivå för vi dialog med stadsbiblioteket och tar del av deras mångspråkiga arbete riktat till barn, unga och vuxna. Medieteket deltar regelbundet på våra möten och följer på så vis projektets utveckling. Projektet marknadsförs kontinuerligt på skolornas lärplattform Fronter och på respektive skolbiblioteks Facebooksidor. Den mångspråkiga litteraturen har fått framträdande placering på biblioteken för att vara synlig och lättillgänglig. Biblioteken bevakar och utbyter tips med varandra om digitala lösningar och appar inom fälten litteratur, läsning, källkritik, information och mångspråkighet som kan vara relevanta för elever och lärare att ta del av.

I *Det mångspråkiga biblioteket* betonar Charlotte Goobar vid Internationella biblioteket betydelsen av att samarbeta med modersmållärarna när de finns. Goobar menar att skolbibliotekarie och modersmållärare kan ha ett fruktbart utbyte av kunskaper och erfarenheter när det gäller litteratur på elevernas modersmål.⁷ Det finns exempel på gymnasiebibliotek där man har påbörjat eller redan utvecklat ett mångspråkigt gymnasiebibliotek. På Upplands-Brogymnasiet arbetar Anna Rydh Eriksson som bibliotekarie och vet att skolbiblioteket kan betyda mycket för elever med annat modersmål än svenska. Hon har byggt upp sitt mångspråkiga bestånd i dialog med modersmållärarna, de har tillsammans bestämt vilka böcker som passar att ha på det enskilda språket och för den målgrupp som finns på skolan. Även på grundskolenivå finns initiativ där man högt värderar samarbetet med modersmåls- och språklärare, till exempel Hjulsta grundskola i Stockholm där Cilla Dalén är bibliotekarie. Det händer dessutom att Dalén träffar externa modersmållärare.⁸

Sedan inledningen av projektet har vi sett till att knyta modersmållärarna till oss för att initiera och utveckla ett samarbete. Vi har besökt modersmållärarnas arbetsplatsträffar för att informera om vårt arbete och för att uppmana lärarna att komma med inköpsförslag och samarbetsidéer.

Inom ramen för projektet går vi också ut till modersmålsgrupperna på respektive skola för att berätta om projektet, visa katalogsökning och böcker samt påtala vikten av att underhålla sitt modersmål genom läsning. Nästa steg är att bjuda in modersmållärarna till möte på biblioteket och modersmålsgrupperna att besöka biblioteket under lektionstid.

⁷ Goobar, s. 2

⁸ *Det mångspråkiga biblioteket*, Skolverket, Stockholm

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.239378!/Menu/article/attachment/mangsprak.pdf
s. 4-5, hämtad 2016-09-01

I magisteruppsatsen *Det mångspråkiga biblioteket - en studie av folkbibliotekens medieförsörjning av medier på andra språk än svenska* konstaterar Johanna Larsson att biblioteken fortfarande befinner sig i en brytpunkt mellan ett kvantitativt och ett kvalitativt arbetssätt gällande folkbibliotekens förvärv av mångspråkiga medier. Larsson menar att det har skett en signifikant utveckling inom området under de senaste decennierna och hänvisar bland annat till utvecklandet av exempelvis den mångspråkiga webbtjänsten Interbib.se. Interbib.se har i sin tur bidragit till spridningen av en ökad kunskap om såväl inköpskanaler som litteratur på ett sätt som enligt Larsson saknar motsvarighet i Europa.⁹ Interbib.se är en flerspråkig webbplats med integrerad katalog, kärnan i Internationella bibliotekets utåtriktade arbete. Där finns allt bibliotekets stöd och all vägledning tillgänglig.¹⁰ Angående nyttan med att underhålla sitt modersmål och i förlängningen nyttan med mångspråkiga biblioteket skriver Larsson:

Det mångspråkiga samhället är mitt uppe i en identitetsskapande process där olika uppfattningar om vad det innebär att vara mång- och flerspråkig oavbrutet möts, förhandlas och omformuleras. Sverige är idag ett land där en stor del av befolkningen växer upp som flerspråkiga. Språkstudier och internationella utbyten är vanliga ingredienser i många unga människors vardag och språkkunskaper värderas idag som en eftersträvt värde kompetens i en allt mer internationaliserad värld.¹¹

Resultat och diskussion

Projektet har fallit väl ut såtillvida att det på alla tre gymnasiebibliotek finns litteratur på många av elevernas modersmål. Lärare och elever har medvetandegjorts om tillgången på mångspråklig litteratur och möjligheten att låna skolorna emellan. De mångspråkiga böckerna har fått en framträdande placering i bibliotekens lokaler och ibland särskilda skyltningar för att lyfta fram utbudet ytterligare. Vi delar månatligen nyförvärv med varandra och Polhemsskolan och Vasaskolan som har samma katalogsystem, Mikromarc, lägger in posterna i katalogen. Borgarskolan som använder ett annat system, Dantek, lägger in titlarna i ett samlingsdokument på lärplattformen. Katalogposterna läggs in manuellt i Mikromarc. Möjligheterna att lägga in posterna även på Dantek på ett enkelt och bra sätt utreds av leverantören. Elevernas utbud av mångspråkig litteratur tredubblas genom samarbetet och böcker kan vid förfrågan lånas mellan biblioteken.

I viss mån upplever vi att bokhandlarna i allmänhet och de inköpskanaler som vi använt oss av i synnerhet har hunnit ikapp och nu kan möta efterfrågan på ett bättre sätt. Det är märkbart att leverantörerna skyltar bättre med den mångspråkiga skönlitteratur som de har i sitt utbud och rentav uppmanar till snabba inköp då tillgången på vissa titlar är begränsad. Det är en problematik i sig, att det ännu inte finns ett tillräckligt stort, omfattande och varierat utbud att

⁹ Hansson, Johanna. *Det mångspråkiga biblioteket – en studie av folkbibliotekens medieförsörjning av medier på andra språk än svenska*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. 2010 s. 54

¹⁰ Goobar, s. 2

¹¹ Hansson 2010, s. 54

välja från. Dessutom saknas i de flesta fall ordentliga annotationer med bokens handling – inte sällan handlar vi i blindo efter den knapphändiga information som finns att tillgå. Ibland får vi helt enkelt döma boken efter omslaget. Ett annat problem är den ofta undermåliga kvalitén på böckernas upplagor när det gäller vissa av språken (tigrinja!) som gör dem mindre lämpliga som biblioteksböcker att läsas om och om igen.

En utvecklingsmöjlighet vi ser är att i större utsträckning förvärva böcker som tillhör de olika språkens litterära kanon, språkens litterära standardverk om sådana finns. Det kräver undersökningar som i dagsläget inte ryms inom de tidsramarna vi har att jobba efter. Här kan samarbetet med modersmållärarna vara till stor hjälp då de i regel har god kännedom om klassikerna på deras modersmål. Intressant att notera är att en hel del svensk litteratur såsom August Strindberg och Astrid Lindgren finns översatt, likaså många böcker på lättläst svenska.

Vi har deltagit på modersmållärarnas APT, arbetsplatsträff, för att informera om projektet och för att få förslag och input. Vi har även besökt modersmålslektioner för att marknadsföra vårt projekt gentemot modersmåleleverna som samlas till lektion från olika skolor. Vårt samarbete med modersmållärarna är ett absolut måste för att vårt projekt ska vara framgångsrikt och förbli så när mångspråkig medieförsörjning efter årsskiftet övergår till att bli en del av våra sedvanliga uppgifter. Modersmållärarna är i skrivande stund inbjudna till Polhemsskolans bibliotek för att vi gemensamt ska kunna berätta om projektets utveckling samt även om hur vi tillsammans ska kunna fortsätta vårt samarbete. Vi kommer att gå vidare i samverkan genom att erbjuda biblioteksintroduktion, bibliotekslektion eller annan typ av aktivitet för modersmålsgrupper på skolorna vid förfrågan.

Projektetiden löper höstterminen -16 ut men kommer i februari månad att avslutas med en temadag/vecka gemensam för gymnasiebiblioteken i samarbete med Gävle stadsbibliotek och närbiblioteken. Under temadagen kommer våra lärdomar under projektets gång att kulminera i olika aktiviteter på skolorna arrangerade av och för eleverna med stöd av gymnasiebiblioteken. Dagen infaller 21/2, Internationella modersmålsdagen som instiftades av UNESCO 1999 för att fira språklig mångfald.¹² Dagen kommer att innehålla allt från utställningar, språkcaféer där ungdomar med olika modersmål kan samtala till stationer där man kan uppleva språk på olika sätt, exempelvis ”lär dig skriva ditt namn på arabiska”. Även en föreläsning med en känd person som behandlar ämnet språklig mångfald är under diskussion och ska bokas. I skrivande stund är dock programmet inte klart utan kommer att färdigställas under hösten.

Konstateras kan att vissa språk, företrädesvis somaliska, persiska och arabiska, genererar fler utlån än andra. En del av förklaringen är att många av eleverna har just dessa språk som modersmål. En annan faktor är att det också finns ett tämligen gott utbud vid inköp, vilket

¹² Internationella modersmålsdagen. *Institutet för språk och folkminnen*. 2016.
<http://www.sprakochfolkminnen.se/folkminnen/handelser-i-almanackan/kalender/i-almanackan/handelser-i-almanackan/2014-02-14-internationella-modersmaldagen.html> hämtad 2016-08-30

förenklar då eleverna ska lockas till läsning. Ekvationen är enkel – tilltalande litteratur genererar lån även på modersmål.

Vi konstaterar att många av våra målsättningar har uppfyllts och att vi efter projektets slut kommer att kunna arbeta vidare med utbudet av modersmållitteratur på ett enklare sätt än innan projektets början. Litteratur på alla modersmål kommer inte att kunna erbjudas eftersom det inte finns böcker tillgängliga för inköp på samtliga språk. Det finns också modersmål utan skriftspråk. Vi har nu ett arbetssätt att luta oss emot, etablerade inköskanaler och goda kontakter med modersmållärare, SVA-lärare och språkintruktionslärare.

Styrkan med projektet har suttit i samarbetet de tre biblioteken emellan, att tillsammans kunna bolla idéer och tankar och lösa problem som uppstår samt att kunna erbjuda våra elever ett tre gånger så stort utbud av mångspråkig litteratur än om vi genomfört projektet på egen hand.

Litteraturförteckning

Berggren, Josefin & Flinkfelt, Maria. *Mångspråk på bibliotek - en studie av fem folkbibliotek i Norrbotten*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. 2014 (Kandidatuppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2014:49)

Det mångspråkiga biblioteket, Skolverket, Stockholm
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.239378!/Menu/article/attachment/mangsprak.pdf
(hämtad 2016-09-01)

Hansson, Johanna. *Det mångspråkiga biblioteket – en studie av folkbibliotekens medieförsörjning av medier på andra språk än svenska*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. 2010 (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2010:37)

Hyltenstam, Kenneth. *Att läsa och skriva – forskning och beprövad erfarenhet*. Skolverket. 2007:1 <http://modersmal.skolverket.se/polska/images/stories/filer/pdf1887.pdf> (hämtad 2016-08-31)

IFLA:s mångkulturella biblioteksmanifest. 2008 http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-sv.pdf
(hämtad 2016-09-01)

Lucassi, Elin. *skola+bibliotek=skolbibliotek. Att jobba med mångspråkighet i skolbiblioteket*. Kungliga biblioteket, Stockholm, 2014.

Internationella modersmålsdagen. *Institutet för språk och folkminnen*. 2016.
<http://www.sprakochfolkminnen.se/folkminnen/handelser-i-almanackan/kalender/i-almanackan/handelser-i-almanackan/2014-02-14-internationella-modersmalsdagen.html>
(hämtad 2016-08-30)

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest, Svenska Unescorådets skriftserie 1/2006,
<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf> (hämtad 2016-08-31)